

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

**Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра всесвітньої історії та філософії**

СИЛАБУС

виробничої педагогічної практики

підготовки бакалаврів

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

032 Гуманітарні науки

спеціальності 014 Середня освіта (Історія),

032 Історія та археологія

освітньо-професійної програми

Середня освіта. Історія, правознавство

Історія, європеїстика, археологія

Силабус виробничої педагогічної практики підготовки бакалаврів,

галузі знань *01 Освіта / Педагогіка*

032 Гуманітарні науки

спеціальності *014 Середня освіта (Історія),*

032 Історія та археологія,

за освітньо-професійною програмою

Середня освіта. Історія, правознавство

Історія, європеїстика, археологія

Розробник: Шульга Світлана Анатоліївна, професор кафедри *всесвітньої історії та філософії*, доктор історичних наук, доцент

Силабус практики затверджено на засіданні кафедри

всесвітньої історії та філософії

протокол № 5 від 22.10 2020р.

Завідувач кафедри: (Стрільчук Л.В.)

1. ОПИС ПРАКТИКИ

Виробнича педагогічна практика

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо професійна /освітньо наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика виду практики
Денна (заочна) форма навчання	1) 03 Гуманітарні науки 032 Історія та археологія Історія, європеїстика, археологія 2) 01 Освіта / Педагогіка 014 Середня освіта (Історія), Середня освіта. Історія, правознавство	Виробнича педагогічна
Рік навчання	4	
Семестр	7	
Консультації	10 год.	
Кількість годин/кредитів 150/ 5	Самостійна робота 140 год.	
Форма контролю: диференційований залік		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА (-ІВ) ПРАКТИКИ

III Шульга Світлана Анатоліївна

Науковий ступінь докторка історичних наук

Вчене звання доцентка

Посада професорка

Контактна інформація s.shulga@ukr.net

Терміни практики (за наказом)

III. ОПИС ПРАКТИКИ

1. Анотація практики

Практична підготовка студентів є обов'язковим компонентом професійної підготовки фахівця в галузі гуманітарних наук, спрямована на закріплення теоретичних знань студентів з психолого-педагогічних та фахових дисциплін, отриманих під час навчання. Проходження практичної підготовки необхідне для здобуття кваліфікаційного рівня бакалавра. Протягом

виробничої педагогічної практики встановлено самостійне проведення уроків та виховних заходів.

Зміст педагогічної практики:

1). Ознайомлення студентів із системою роботи закладу освіти: вивчення роботи вчителів-предметників, вчителів-новаторів, відвідування їхніх уроків; ознайомлення зі шкільними кабінетами та їх обладнанням; виконання функцій та обов'язків помічника класного керівника, здійснення позакласної виховної роботи; складання індивідуального плану виховної роботи з класом відповідно до плану роботи класного керівника із врахуванням інтересів учнів певного класу; проведення поточної організаційно-педагогічної роботи (контроль за відвідуванням уроків, організація чергувань тощо); підготовка та проведення позакласних виховних заходів; ведення класного журналу, оформлення іншої документації, перевірка щоденників тощо; участь у роботі з батьками учнів, підготовці та проведенні батьківських зборів.

2). Дослідження учнівського колективу: вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів, їхніх нахилів та інтересів, рис характеру, взаємовідносин у класі, спостереження за ходом навчально-виховного процесу; вивчення документації класного керівника, бесіди з учнями, спостереження за їх поведінкою; бесіди з класним керівником; вчителями, які працюють в даному класі, батьками; складання психолого-педагогічної характеристики особистості учня.

3). Навчально-методична робота: спостереження за навчальним процесом та відвідування уроків вчителів-предметників з метою вивчення різноманітних методів організації пізнавальної діяльності й виховання учнів на уроках, виявлення міжпредметних зв'язків і можливостей їх використання на уроках з історії; відвідування уроків і позаурочних заходів з предмету; підготовка та складання планів-конспектів уроків усіх типів із застосуванням різних методів активізації мисленнєвої діяльності учнів; проведення уроків; психолого-педагогічний аналіз проведених уроків методистом, вчителем, студентами, самоаналіз; організація індивідуальної роботи з учнями в позаурочний час, заняття з невстигаючими, перевірка зошитів, контрольних робіт; ознайомлення з проведенням факультативів, гуртків з предмету, участь в їх роботі; виготовлення наочних посібників та дидактичних матеріалів, оформлення кабінету; ознайомлення з методичною роботою учителя зі спеціальності.

4). Регулярне відвідування уроків і позакласних виховних заходів, які проводяться студентами групи; участь в їх обговоренні.

5). Оформлення звітної документації.

2. Пререквізити: навчальні курси з історії України та всесвітньої історії, курсів з педагогіки та психології.

Постреквізити.

3. Мета і завдання практики

Метою виробничої педагогічної практики є вдосконалення та поглиблення фахових та психолого-педагогічних компетентностей бакалаврів, формування готовності фахівців з історії до професійної педагогічної діяльності.

Завданнями практики є:

- завершити процесу формування у студентів морально-психологічної і професійної готовності до роботи вчителя;
- сприяти виробленню вмінь, навичок та компетентностей, необхідних для професії вчителя;
- навчати цілеспрямовано спостерігати за навчальною і виховною діяльністю учителів, студентів-практикантів, аналізувати її;
- сприяти набуттю та вдосконаленню досвіду самостійної творчої професійної педагогічної діяльності, самостійному проведенню навчально-виховної та позакласної роботи в школі, здійсненню інших видів педагогічної діяльності;

- формувати у студентів навички психологічного вивчення учнів, їхніх пізнавальних інтересів, а також взаємин в учнівському колективі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, здійснювати індивідуальну виховну роботу;
- накопичувати досвід творчої педагогічної діяльності, формувати у студента-практиканта системного дослідницького підходу до педагогічної діяльності, оволодіння педагогічною культурою, формувати дослідницький підхід до педагогічного процесу.

4. Результати навчання (Компетентності)

ЗК 1: Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2: Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3: Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетенції (ФК):

ФК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

ФК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

ФК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

ФК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

ФК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

ФК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

ФК 7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

ФК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні соціальні події та явища.

ФК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

ФК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

ФК 11. Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Теоретична фахова та психолого-педагогічна підготовка. Організаційна підготовка (призначення керівників практики, обрання бази практики; ознайомлення із вимогами до проходження практики, системою оцінювання), конференція студентів-практикантів.
2. Ознайомлювальний	Ознайомлення студентів із системою роботи закладу освіти: вивчення роботи вчителів-предметників, вчителів-новаторів, відвідування їхніх уроків; ознайомлення зі шкільними кабінетами та їх обладнанням, бібліотекою, методичним кабінетом; знайомство з класним колективом; складання навчального поурочного плану та індивідуального плану виховної роботи з класом відповідно до плану роботи класного керівника; проведення поточної організаційно-педагогічної роботи

	(контроль за відвідуванням уроків, організація чергувань тощо); підготовка та проведення позакласних виховних заходів та уроків. Тривалість 1 тиждень
3.Основний	Регулярне відвідування уроків і позакласних виховних заходів, які проводяться студентами групи; участь в їх обговоренні. Дослідження учнівського колективу: вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів, їхніх нахилів та інтересів, рис характеру, взаємовідносин у класі, спостерегаючи за ходом навчально-виховного процесу; вивчення документації класного керівника, бесіди з учнями, спостереження за їх поведінкою; бесіди з класним керівником; вчителями, які працюють в даному класі, батьками; складання психолого-педагогічної характеристики особистості учня. Навчально-методична робота: спостереження за навчальним процесом та відвідування уроків вчителів-предметників з метою вивчення різноманітних методів організації пізнавальної діяльності й виховання учнів на уроках, виявлення міжпредметних зв'язків і можливостей їх використання на уроках з історії; відвідування позаурочних заходів з предмету; підготовка та складання планів-конспектів уроків усіх типів із застосуванням різних методів активізації навчальної діяльності учнів; проведення уроків; психолого-педагогічний аналіз проведених уроків методистом, вчителем, студентами, самоаналіз; організація індивідуальної роботи з учнями в позаурочний час, заняття з невстигаючими, перевірка зошитів, контрольних робіт; ознайомлення з проведенням факультативів, гуртків з предмету, участь в їх роботі; виготовлення наочних посібників та дидактичних матеріалів, оформлення кабінету; ознайомлення з методичною роботою учителя зі спеціальності. Проведення залікових уроків та виховних заходів. Тривалість 2-5 тижні
4.Підсумковий	Проведення залікових уроків та виховних заходів. Оформлення документації. Звіт про проходження практики. Тривалість 5 тиждень.

V. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ.

На початку практики студент отримує індивідуальні завдання* за консультацією із керівником педагогічної практики:

1. Підготувати розгорнутий конспект уроку історії з необхідним дидактичним матеріалом (тести, презентація, карти, схеми, ментальні карти тощо). Конспект складається за темами проведених практикантом уроків, оформляється за вимогами до оформлення подібних робіт, затверджується вчителем історії бази практик.

2. Підготувати сценарій виховного заходу (класний час, диспут, екскурсія тощо), проведеного на базі практик за вибором практиканта або за планом виховної роботи

класного керівника. Сценарій виховного заходу оформляється за вимогами до оформлення подібних робіт, затверджується класним керівником бази практик.

3. Підготувати психолого-педагогічну характеристику на учня. Характеристика готується протягом практики в результаті психолого-педагогічного спостереження. Оформляється за вимогами до оформлення подібних робіт, затверджується класним керівником бази практик.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Теоретична підготовка: – знання предмету, вільне володіння матеріалом теми уроку, оперування поняттями і термінами; орієнтування в просторі і часі; – володіння матеріалом впродовж позакласних занять; – застосування різноманітних методів, засобів навчання історії.	20
2. Психолого-педагогічна майстерність: – педагогічний такт; – комунікабельність; – емпатійність; – неконфліктність тощо.	10
3. Особистісні характеристики: – дисциплінованість під час проходження практики; – ініціативність; – самостійність; – професійна спрямованість; – інноваційність тощо.	20
4. Оцінювання процесу проходження практики: – проведення уроків, виховних заходів, експериментів; – проведення виховного заходу; – індивідуальна робота з учнями; психолого-педагогічні спостереження; – підготовка методичних матеріалів	30
5. Оцінювання звітної документації: – план-конспект уроку (наочний матеріал, тести тощо); – сценарій виховного заходу; – психолого-педагогічна характеристика; – загальне оформлення щоденника; – допоміжні матеріали.	10
7. Захист практики.	10
Сума	100

Політика оцінювання.

Проходження педагогічної практики студентом є обов'язковим, пропуски занять без поважної причини на базі практик не допускаються.

В школі / закладі загальної середньої освіти студенту-практиканту необхідно дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, правил техніки безпеки, виконувати вказівки і завдання вчителя історії та класного керівника, уважно і з повагою ставитися до учнів, враховувати їх вікові особливості та індивідуальні характеристики. Обов'язковим впродовж практики є відвідування (за дозволом вчителя) уроків та заходів виховного характеру, класних батьківських зборів тощо, а також уроків колег-практикантів.

З метою оцінювання результатів практики обов'язковим є запрошення керівника практики на заліковий урок, виховний захід та повідомлення про нього заздалегідь (час, дата і місце проведення).

Оформлення документації здійснюється протягом останнього тижня практики і подається керівнику практики у триденний термін після закінчення практики для підсумкового оцінювання.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
для екзамену	для заліку	
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційованого заліку (100 б.) у відповідності із пунктом 6 програми.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. *Офіційний вісник України*. 2012. № 11. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/1392-2011-%D0%BF>
2. Закон про освіту. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). URL : <http://www.mon.gov.ua/education/average/concept.doc>
4. Програми загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. 5-11 класи (редакція 2001 року). *Історія в школі*. 2001. №8. С.2 – 25.
5. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. Історія України. Всесвітня історія. Основи правознавства. К.: Освіта. 2013. 96с. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>

6. Національна доктрина розвитку освіти. URL : <http://www.president.gov.ua/documents/151.html>
7. Історія: Україна і світ. 10–11 класи. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА для загальноосвітніх навчальних закладів. URL : http://www.memory.gov.ua/sites/default/files/finish_istoria_ukraina-i-svit-ntegrovana.pdf
8. Про внесення змін до навчальних програм з історії України 5-9 та 10-11 класів закладів загальної середньої освіти. НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ. м. Київ. ВІД 21 ЛЮТОГО 2019 Р. № 236. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-navchalnih-program-z-istoriyi-ukrayini-dlya-5-9-ta-10-11-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
9. Куриліва Валентина. Методика викладання історії. Львів-Торонто : «Світ», 2003. 248.
10. Мельник Л.Г. Методика викладання історії. К.: Вища школа, 1974. 221 с.
11. Методика преподавания истории в средней школе. Учеб. пособие для студентов пединститутов по спец. № 2108 История (С.А.Ежова, И.М.Ледбеева, А.В.Дружкова и др.). М.: Просвещение, 1986. 272 с.
12. Пометун О. Методика навчання історії в школі. К.: Генеза, 2006. 328 с.
13. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: [наук.-метод. посіб.]. К.: А.С.К., 2003. 192 с.
14. Пометун Е.И. Школьное историческое образование в Украине: пути развития и проблемы. Луганск: Изд-во ВУГУ, 1995. 200 с.
15. Студеникин М.Т. Методика преподавания истории в школе: [учебник для вузов]. М.: ВЛАДОС, 2000.
16. Українська історична дидактика. К.: Генеза, 2003. 267с.
17. Наказ МОН про затвердження «Професійного стандарту вчителя закладу загальної середньої освіти». URL: [Nakaz_2736.pdf](#)

Схвалено Вченою радою

Волинського національного університету імені Лесі Українки
Протокол №10 від 28 серпня 2020 р.

Погоджено:

Проректор з навчальної роботи та рекрутації проф. Ю.В. Громик

Проректор з навчально-виховної роботи

та комунікацій доц. Н. Б. Благовір